

Posudek vedoucího diplomové práce

Název bakalářské práce: Pravdivost v estetickém oceňování přírody u A. Carlsona a R. W. Hepburna

Autorka: Magdaléna Matějková

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Oponent bakalářské práce: Mgr. Martin Kaplický, Ph.D.

Magdaléna Matějková se ve své diplomové práci zabývá aktuální problematikou estetického oceňování přírody. Jejím původním záměrem bylo zkoumat fenomén života v rámci estetické zkušenosti přírody, resp. otázku, jakým způsobem se naše vědění o živosti posuzovaných přírodních fenoménů, rozdíly mezi anorganickou a organickou přírodou, stejně jako rozdíly v rámci přírody organické, podílejí na našem estetickém oceňování přírody. Tento ambiciózní plán byl autorkou v průběhu práce na tématu korigován a autorka se omezila „pouze“ na zkoumání otázky pro původní téma nezbytné a výchozí, tzn. otázky po pravdivosti estetického oceňování přírody.

V první části práce se Magdaléna Matějková zaměřuje na v současnosti nejlivnější koncepci, tj. na kognitivní estetiku přírody kanadského filozofa a estetika Allena Carlsona. Jeho pojetí estetického oceňování detailně sleduje na klíčových studiích k tématu a snaží se odhalit epistemologické předpoklady Carlsonova přístupu. Tento záměr se dle mého názoru v celku daří, autorka sestupuje až na rovinu Carlsonových inspirací (Walton) a ukazuje limity jeho kognitivního environmentálního modelu.

Následně autorka obdobným způsobem představuje a prozkoumává úvahy Ronalda Williama Hepburna, které bývají rovněž řazeny do kognitivního směru současné estetiky přírody, jsou však oproti Carlsonovým méně reduktivní. Právě k tomuto závěru Magdaléna Matějková v rámci podrobného sledování vhodně zvolených Hepburnových studií dochází, aby stručně srovnala postoje autorů v hlavních bodech. Poslední část práce obsahuje pokus o kritické rozvinutí představených přístupů, k čemuž jsou využity myšlenky Malcolma Budda, Cheryl Fosterové a opět R. W. Hepburna. Autorka se touto cestou pokouší hlouběji potvrdit vlastní tezi, postupně se vynořující v rámci kritické části práce, podle níž „je možné přijmout myšlenkovou složku jako zásadní prvek estetického oceňování přírody, aniž by byl její význam přeceňován“ a „pravdivost či vědecká platnost poznatků zapojených do myšlenkové složky estetického oceňování přírody není sama o sobě určující pro její estetickou hodnotu“ (s. 4).

Pokud jde o celek práce, mají jednotlivé části co do kvality vzestupnou tendenci. První část věnovaná Carlsonovi je stále spíše ve formě sledu vlastních poznámek k tématu, schází průběžná bilance dosažených výsledků, důležitá pro orientaci čtenáře. Pokud by byla tato část důkladněji přepracována, učiněna stručnější, pokud by byla zvýrazněna hlavní linie argumentace a odstraněny zajímavé, ale zbytečné odbočky, pokud by autorka důsledně dokončovala naznačené úvahy a vyargumentovala důsledně všechna svá tvrzení, potom by tato část fungovala jako velmi dobrý a přehledný vstup do tématu.

Druhá část věnovaná Hepburnovu přístupu je o poznání kvalitnější ve všech výše zmíněných ohledech, i zde však čtenář nalezne zmíněné nedostatky. Ku příkladu v jinak promyšleném shrnutí Hepburnova vrstevnatého pojetí autorka tvrdí následující: „Dalším argumentem, proč může být odkaz k pravdě v estetickém hodnocení přírody podle Hepburna důležitý, je hloubka, kterou s ním estetická zkušenost nabývá. Jde vlastně o to, že přibližování se k pravdě je hodnotné už samo o sobě, takže v estetickém hodnocení se může projevit jedině kladně.“ (s. 35) Předchůdně prokázané citlivé pojetí pravdivosti, rozvíjené právě u Hepburna, je zde zničehonic zpochybněno jakýmsi „přibližováním se k pravdivosti, které je hodnotné samo o sobě“. Autorka nevysvětluje, ani nedává do kontrastů s předchozími částmi, a pokračuje dále: „Jestliže se však rozhodneme přistupovat k estetickému hodnocení čistě formalisticky (tedy s téměř výhradním zaměřením na její formální, tedy především smyslové vlastnosti) a spokojíme se se „synoptickým uchopováním komplexity“ estetické situace, otázkou pravdivosti se možná vůbec nemusíme zabývat“ (s. 35).

Za prvé, z řečeného vyplývá, že formálními aspekty Hepburn míní „převážně vlastnosti smyslové“ a že čistě formalistické estetické hodnocení (jdoucí podle autorky proti Hepburnově argumentaci) je identické se „spokojením se se ‚synoptickým uchopováním komplexity““. Opravdu se autorka domnívá, že synoptické uchopování komplexity zůstává na rovině čistého smyslového čítí? Není právě synoptické uchopení pro Hepburna syntézou heterogenní smyslové rozmanitosti, která je právě výkonem *prohlubování* estetického ocenění jak ostatně napovídá význam použitých slov? Stačí se podívat na místa v Hepburnově textu, na něž v této souvislosti autorka odkazuje, kde Hepburn přímo píše: „Bylo by možné argumentovat, že odkaz k pravdivosti – snaha uvědomit si – by měla být chápána jako přidání *další* (kurzíva OD) úrovně komplexity, hlubší výzva vůči naší schopnosti synopse a že pro její vyloučení (*jak navrhuji formalisté*; OD) nelze uvést žádný dobrý důvod“ (Hepburn, 1984, s. 30). Tedy je tomu přesně naopak, než jak je uvedeno v bakalářské práci.

Autorka navíc o několik stránek dále sama píše: „Hepburn navrhuje možnost chápat pravdu či pravdivost jako jeden z rozměrů komplexity, tedy naznačuje, že pravda může být ukotvena v komplexním pohledu na věc. Úvahy představené v tomto textu však dávají ostřeji vyvstat rozlišení mezi tímto navrhovaným pojetím a na druhé straně pojetím, které pro zkoumání estetické zkušenosti není plodné. Jednak proto, že možnost přesahu, na níž se zakládá, je sama o sobě pochybná, jednak také proto, že i pokud by takový přesah skutečně byl možný, těžko by našel uplatnění v Hepburnově pojetí estetické zkušenosti, v níž nesmíme ztratit spojení se smyslovým materiálem“ (s. 37) Zdá se, že autorka tedy nakonec souhlasí Hepburnem v tom, že pravdivost je jedním z procesů synoptického uchopování komplexity. Shrnuto, rovněž zde se objevují již zmíněné „nedourčenosti“ a sporné momenty, – netuším, co je míněno pojetím, „které pro zkoumání estetické zkušenosti není plodné“. Pokud dobře chápu autorčinu formulaci, není mi dále jasné, proč by u Hepburna měla být „možnost přesahu pochybná“, když právě rozvíjení relativní (nikoli absolutní) transcendence věnuje ve svých textech tolik prostoru. Autorka může příklady uvedených nejasností dovysvětlit u obhajoby.

Za nejkvalitnější část práce považuji srovnání Carlsonova a Hepburnova přístupu ve zkoumaných ohledech (s. 43–45) a část nazvanou „Další možnosti zkoumání“ (s. 46–53), ovšem bez opět spíše nedotaženého využití myšlenek Cheryl Fosterové (s. 53–57). Závěr je spíše „povinný“, jak je pro žánr diplomových prací typické. V uvedených pasážích však autorka prokazuje své schopnosti nejen zkoumané texty pochopit a pracovat s nimi, nýbrž je tvořivým a kritickým způsobem promýšlet a přesahovat. Je jen škoda, že nevěnovala diplomové práci o dva měsíce času navíc, neboť mohla vzniknout výběrná diplomová práce s přesvědčivým potenciálem pro další rozvinutí.

Jak vyplývá z výše řečeného, považuji diplomovou práci Magdalény Matějkové za místy velmi kvalitní, avšak ukvapeně dokončenou a odevzdanou. Nicméně, klady stále převažují nad zápory a proto diplomovou práci doporučuji k obhajobě a v případě, že se její autorka uspokojivě vyrovná s námitkami školitele i oponenta, navrhuji hodnotit ji stupněm **velmi dobře**.

V Litoměřicích 19. 6. 2016

Ondřej Dadejčík